

توجه بیشتر به سیره معصومان (ع)

دکتر سعید طاووسی مسرور

سیاسی و ...

در سال‌های اخیر، پژوهش‌های خوبی دربارهٔ ساحت‌های مختلف سیره معصومان (ع) صورت گرفته‌اند که از آن جمله می‌توان به این نمونه‌ها اشاره کرد: سیره معیشتی معصومان (ع)، نوشتهٔ یدالله مقدسی، سیره سیاسی معصومان (ع) در عصر حاکمیت جور، نوشتهٔ محمد ملک‌زاده، سیره سیاسی ائمه (ع) از غلام‌حسن محرمی، سیره اخلاقی معصومین (ع) اثر علی‌اصغر الهامی‌نیا، سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل‌بیت (ع) نوشتهٔ سیدعلی حسینی‌زاده، سیره اخلاقی و تربیتی معصومین (ع) از محمد احسانی، سیره خانوادگی ائمه معصوم (ع) نوشتهٔ ابوالفضل سلمانی‌گواری، سیره فرهنگی و اجتماعی معصومان (ع) در کتاب‌های چهارگانهٔ شیعه، اثر علی‌اکبر ذاکری، سیره فرهنگی - ارتباطی امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام در دوران حکومت، اثر سیدمحمد کاظمی قهفرخی؛ اما هنوز جای کار، بسیار است و این مسیر باید ادامه داشته باشد.

گام دیگری که باید برداشته شود این است که انواع مخاطبان بتوانند از حاصل این پژوهش‌ها در قالب‌های مختلف بهره ببرند. برای مثال در نسبت معلمان و دانش‌آموزان، می‌توان از متن ساده‌شدهٔ این پژوهش‌ها در کتاب درسی بهره برد یا

در شناخت معصومان (ع) نباید به تاریخ ولادت و شهادت و اطلاعات شناسنامه‌ای و مسائلی چون نقش انگشتی بسنده کرد، بلکه باید با سیره معصومان (ع) آشنا شد تا امکان ارائهٔ الگو و رهنمون برای نسل امروز فراهم شود. اگرچه شناخت سیره معصومان (ع) می‌تواند سود بسیار داشته باشد، اما از مهم‌ترین سودهای آن، همین اقتدا به معصومان (ع) و اسوه‌قراردادن آنان است.

سیره در زبان عربی از مادهٔ «سیر» است. سیر یعنی حرکت و راه‌رفتن و سیره یعنی نوع راه‌رفتن. علمای لغت در تبیین معنای سیره، این معانی را ذکر کرده‌اند: طریقه (جوهری، ۱۳۷۶: ۶۹۱/۲)، روش (زمخشری، ۱۳۸۶: ۴۳)، سنت (سیدعلی‌خان مدنی، ۱۳۸۴: ۱۴۴/۸) و چگونگی رفتار (بستانی، ۱۳۷۵: ۵۰۷). بنابراین، می‌توان سیره هر فرد را «چگونه زیستن» یا «سبک زندگی» وی دانست. سبک زندگی اسلامی، «مؤمنانه زیستن در همهٔ عرصه‌ها و شئون زندگی» است (مصباح یزدی، ۱۳۹۲: ۵). از این‌رو، سیره معصوم در سه محور سیره فردی (نسبت با خود)، سیره اجتماعی (نسبت با دیگران) و سیره عبادی (نسبت با خدا) قابل تبیین است. البته این موضوع بستگی به نوع مطالعه و رویکرد ما دارد و می‌توان به انواع سیره‌های مضاف پرداخت، مثل سیره فرهنگی، سیره علمی، سیره اقتصادی، سیره

و قواعد سیره معصومان(ع) را در ذهن دانش‌آموزان نهادینه کنند و تربیت دینی را از مسیر آشنایی با راه و روش پیشوایان دین تحقق بخشند، چون پیروی از الگوی عملی بسی راحت‌تر از التزام به چارچوبی نظری بدون مثال‌های عملی است. امید است که در کشورمان، به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین کشورهای اسلامی و مهم‌ترین کشور شیعی، توجه و استفاده و اقتدا به سیره معصومان(ع) روزافزون باشد.

منابع

۱. بسنتانی، فؤاد افرام. فرهنگ ایجادی. ترجمه رضا مهیار. تهران: اسلامی، ۱۳۷۵.
۲. جوهری، اسماعیل بن حماد. الصحاح. تحقیق احمد عبدالغفور عطار. بیروت: دارالعلم للملایین، ۱۳۷۶ق.
۳. زمخشری، جارالله محمود بن عمر. مقدمه الأدب. تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.
۴. سیدعلی‌خان مدنی. الطراز الاول والکناز لما علیه من لغه العرب المعول. مشهد: مؤسسه آل‌البیت علیهم‌السلام لاحیاء التراث، ۱۳۸۴ق.
۵. طاووسی مسرور، سعید. (۱۳۹۲). نقد مجموعه تلویزیونی ولایت عشق از منظر بازنمایی سبک زندگی رضوی. معارف رضوی و رسانه، ش ۴، پاییز و زمستان ۱۳۹۲.
۶. مصباح یزدی، محمدتقی (۱۳۹۲). سبک زندگی اسلامی؛ ضرورت‌ها و کاستی‌ها. معرفت، ۱۸۵ (۲۲)، ۱۲-۵.

کتاب‌های مناسب در این عرصه را به معلمان معرفی کرد تا آنان به این کتاب‌ها مراجعه کنند و مطالب آن‌ها را با زبان خود برای دانش‌آموزان بازگو کنند. لازم است معلمان و دبیران برای تبیین سیره معصومان(ع) به پژوهش‌های متقن رجوع کنند، نه اینکه مستقیم به سراغ منابع تاریخی و روایی بروند تا بر اساس روایت‌های سست، سیره معصومان(ع) تحریف نشود، مگر اینکه معلم یا دبیری خود در زمینه سیره معصومان(ع) تبحر داشته و افزون بر دانش تاریخ، با تفسیر و فقه و کلام نیز آشنا باشد.

نکته دیگر اینکه بر اساس این پژوهش‌ها می‌توان انواع محصولات رسانه‌ای مانند پویانمایی و تکه فیلم (کلیپ) و اطلاع‌نگاشت (اینفوگرافیک) ساخت و حتی فیلم‌ها و مجموعه‌های تلویزیونی (سریال‌های) تاریخی مرتبط با معصومان(ع) را با نگاه بازنمایی سیره معصومان(ع) تولید کرد، چون در آثار موجود تلویزیونی و سینمایی از این دیدگاه ضعف دیده می‌شود، چنان‌که برای نمونه در مقاله‌ای در نقد مجموعه تلویزیونی ولایت عشق از دیدگاه بازنمایی سبک زندگی رضوی نشان داده‌ام.

از آنجا که مسیر آشنایی با سیره معصومان(ع)، دانش تاریخ است، فرصتی عظیم در اختیار معلمان و دبیران تاریخ قرار گرفته که با ارائه روایت‌هایی جذاب و برگرفته از آثار ارزشمند موجود، اصول